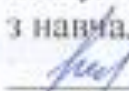

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО»**

Циклова комісія економіко-управлінських та соціальних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора
з навчально-виховної роботи
 Людмила ПУСТОВОЙТ

“ 29 ” серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

OK17 Мікроекономіка

підготовки фахового молодшого бакалавра

освітньо-професійної програми **Організація обслуговування на транспорті**
спеціальності **073 Менеджмент**

відділення Транспорту, управління та діловодства

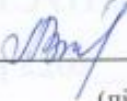
Робоча програма з дисципліни Мікроекономіка для підготовки фахових молодших бакалаврів за освітньо-професійною програмою Організація обслуговування на транспорті для III курсу спеціальності 073 Менеджмент

Розробник: викладач вищої категорії, "старший викладач" – Людмила САРНАВСЬКА

Робочу програму схвалено на засіданні циклової комісії економіко-управлінських та соціальних дисциплін

Протокол від “ 26 ” серпня 2022 року № 1

Голова циклової комісії економіко-управлінських та соціальних дисциплін

 Людмила САРНАВСЬКА

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Розглянуто і рекомендовано до затвердження навчально-методичною радою коледжу

Протокол № 1 від «26» серпня 2022р.

Голова НМР Аліна МАРКОВА

Зміст

1. 2	
2. Навчально-тематичний план дисципліни	5
3. Календарно-тематичний план дисципліни	5
4. Теми і плани лекційних занять.	6
5. Теми і плани семінарських занять	8
6. 13	
7. Методи активізації навчального процесу	18
8. Система поточного та підсумкового контролю знань.	19
9. Критерії оцінювання результатів навчання студентів	21
10. Рекомендована література	22
Додатки	23

1. Пояснювальна записка

Існує розгалужена система наук, що вивчають економічне життя суспільства. Особливе місце з-поміж них займає мікроекономіка.

Мікроекономічна теорія є цікавою як інструмент інтерпретації складних соціально-економічних процесів, які відбуваються у суспільстві. Цінність її аналізу полягає у використанні принципів, з позицій яких можна підходити до розв'язання економічних проблем або тлумачити їх. Метод мікроекономічного аналізу нині став трактуватись як «універсальна граматика» для суспільних наук.

Мета – формування ринково орієнтованого економічного світогляду майбутнього учасника суспільного виробництва, здатного до професійної діяльності у якості менеджера, щодо методів прийняття оптимальних господарських рішень за наявних обмежених ресурсів та альтернативних можливостей їх використання.

Завдання – ознайомлення з термінологією мікроекономіки, надання знань про базові положення мікроекономічної теорії; прищеплення навичок використання інструментарію мікроекономічного аналізу; підготовка до вивчення прикладних дисциплін, що базуються на мікроекономічній теорії.

Процес вивчення дисципліни ОК17 «Мікроекономіка» спрямований на формування елементів наступних компетентностей:

а) загальні компетентності (ЗК):

ЗК 3. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях, приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 8. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 13. Здатність до системного мислення, бути критичним та самокритичним.

Б) спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 9. Здатність проводити економічні розрахунки.

СК 2. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

СК 12. Здатність підтримувати належний рівень економічних знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Очікувані результати навчання.

РН 8. Демонструвати вміння розв'язувати типові спеціалізовані задачі в професійній діяльності.

РН 9. Знаходити оптимальні, обґрунтовані, творчі рішення для розв'язування професійних задач.

РН 12. Демонструвати навички пошуку, збирання, оброблення та аналізування інформації у професійній діяльності.

РН 15. Визначати основні економічні показники підприємства (підрозділу) для підвищення ефективності діяльності.

Програма передбачає написання курсової роботи. Курсова робота повинна містити не менше, ніж 80% оригінального матеріалу. Курсові роботи перевіряють на плагіат за допомогою безкоштовної програми Unicheck.com або на платформі **Plagiarisma**.

2. Навчально-тематичний план дисципліни

№	Назва розділу	Кількість годин			
		Всього	Лекції	Семін.	Самост
1	Розділ I. Теорія взаємодії виробника та споживача	44	10	4	30
2	Розділ II. Теорія фірми та ринкових структур	46	12	6	28
	Всього	90	22	10	58

3. Календарно-тематичний план дисципліни

№з \п	Назви розділів і тем	Кількість годин			
		усьог о	лекції	семінар . заняття	сам. роб.
1	2	3	4	5	6
	Розділ I. Теорія взаємодії виробника та споживача				
1	Тема. Мікроекономіка – предмет, об'єкт, метод.	2	2		4
2	Тема. Основи аналізу попиту.	2	2		4
3	Тема. Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції	2	2		6
4	Тема. Попит, пропозиція, їх взаємовідносини	8		2	
5	Тема. Концепція кривих байдужості і рівновага споживача.	8	2		6
6	Тема. Виробнича функція.	8	2		6
7	Тема. Теорія граничної корисності й поведінка споживача. Основи теорії виробництва	2		2	4
	Розділ II. Теорія фірми та ринкових структур				
8	Тема. Затрати виробництва.	6	2		4
9	Тема. Максимізаціно-мінімізаційні цілі фірми	2		2	4
10	Тема. Поведінка підприємства в умовах досконалої конкуренції	2	2		4
11	Тема. Підприємства на монопольному ринку	6	2		4

12	Тема. Ринок досконалої конкуренції та монопольний ринок	2		2	
13	Тема. Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції	6	2		4
14	Тема. Олігополістична структура ринку і підприємство	6	2		4
15	Тема. Олігополія і монополістична конкуренція	2		2	
16	Тема. Ринок факторів виробництва	2	2		4
	Всього	90	22	10	58

4. Теми і плани лекційних занять.

Розділ I. Попит і пропозиція, їх взаємодія

Тема. Мікроекономіка – предмет, об'єкт, метод.

План:

1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії.
2. Предмет і суб'єкти мікроекономіки.
3. Методи пізнання економічних процесів.

Тема. Основи аналізу попиту.

План:

1. Попит і закон попиту.
2. Індивідуальний і ринковий попит.
3. Функція попиту.
4. Зміна обсягу попиту та зміна попиту в цілому.
5. Еластичність попиту та її властивості.

Тема. Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції.

План:

1. Пропозиція. Закон, крива та функція пропозиції.
2. Зміна обсягу пропозиції і пропозиції в цілому.
3. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна.
4. Зміна попиту, пропозиції і рівновага.
5. Еластичність пропозиції.

Тема. Концепція кривих байдужості і рівновага споживача.

План:

1. Загальна, сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності і закон попиту.
2. Крива байдужості.
3. Бюджетне обмеження.
4. Рівновага споживача. Лінія «доход - споживання».

Тема. Виробнича функція.

План:

1. Теорія виробництва.
2. Поняття і параметри виробничої функції.
3. Ізокванта. Карта ізоквант.
4. Сукупний, середній і граничний продукт виробництва.
5. Взаємозаміна виробничих факторів.
6. Ефект масштабу.

Розділ II. Теорія ринкових структур.

Тема. Затрати виробництва.

План:

1. Поняття і види затрат.
2. Сукупні, середні і граничні затрати.
3. Затрати виробництва в довгостроковому періоді.

Тема. Поведінка підприємства в умовах досконалої конкуренції.

План:

1. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
2. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.
3. Максимізація прибутку у довгостроковому періоді.
4. Чиста конкуренція та ефективність.

Тема. Підприємства на монопольному ринку

План:

1. Основні риси чистої монополії.
2. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
3. Максимізація економічного прибутку монополістом.

Тема. Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції

План:

1. Монополістична конкуренція та її основні риси
2. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції
3. Монополістична конкуренція та ефективність
4. Нецінова конкуренція.

Тема. Олігополістична структура ринку і підприємство

План:

1. Ознаки олігополістичного ринку
2. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку
3. Оцінка економічної ефективності олігополістичного ринку

Тема. Ринок факторів виробництва

План:

1. Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси
2. Зміни у попиті на ресурс. Еластичність попиту
3. Оптимальне співвідношення ресурсів

*Тема. Поведінка підприємства на ринку праці**План:*

1. Ринок праці в умовах конкуренції
2. Ринок праці в умовах монополії
3. Вплив профспілок на механізм формування заробітної плати.

5. Темі і плани семінарських занять

Семінарське занятті №1

Розділ I. Теорія взаємодії виробника та споживача.

*Тема: Попит, пропозиція, їх взаємовідносини**План:*

1. Попит і закон попиту.
2. Індивідуальний і ринковий попит.
3. Функція попиту.
4. Зміна обсягу попиту та зміна попиту в цілому.
5. Еластичність попиту та її властивості
6. Пропозиція. Закон, крива та функція пропозиції.
7. Зміна обсягу пропозиції і пропозиції в цілому.
8. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна.
9. Зміна попиту, пропозиції і рівновага.
10. Еластичність пропозиції

Практичні завдання:***Задача №1***

Володимир любить масло і вважає, що маргарин на смак нагадує мило. Сергій не відчуває між ними різниці. Чий попит на масло більш еластичний?

Задача №2

Еластичність попиту за ціною дорівнює 2. Що відбудеться з обсягом попиту на телевізори, якщо ціна на них збільшиться на 10% і більше нічого не зміниться?

Задача №3

На ринку пшениці є три покупці. За ціною 650 грн. за 1 тонну обсяг попиту першого становить 10т, другого – 12т, третього – 14т. відповідно за ціною 600 грн/т – 11,14,16; за ціною 500 грн/т – 19,23,26. Побудуйте табличну і графічну модель ринкового попиту на пшеницю.

Задача №4

У таблиці наведені дані, що характеризують різні ситуації на ринку молока.

Ціна за 1 кг, грн	Обсяг попиту, тис.т	Обсяг пропозиції, тис. т
1,0	80	20
1,1	70	40
1,2	60	60
1,3	50	80
1,4	40	100
1,5	30	120

1. За даними таблиці накресліть криві попиту і пропозиції.
2. Визначити рівноважну ціну і рівноважний обсяг продукції.
3. Якщо ринкова ціна молока дорівнює 1,4грн., що характерно для даного ринку надлишок чи дефіцит? Який його обсяг?
4. Зростання доходів споживачів збільшило споживання молока на 10 тис.т при кожному рівні цін. Визначіть нову рівноважну ціну та обсяг рівноваги.

Задача №5

На ринку певного товару функція попиту описується рівнянням: $Q_d = 10 - 2P$, функція пропозиції: $Q_s = -5 + 3P$, де Q_d і Q_s відповідно обсяг попиту і обсяг пропозиції, тис.т/рік.

1. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу.
2. Якщо ціна товару складе 2 грн, що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі.
3. Якщо ціна товару складе 4 грн, що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі?

Задача №7

Попит на товар задається функцією $Q_d = 24 - 10P$, функція пропозиції: $Q_s = 5 + 2P$, де Q_d і Q_s відповідно обсяг попиту і обсяг пропозиції, тис.од. P – ціна одиниці товару, грн.

Визначити рівноважну ціну і кількість товару. Якщо держава встановить фіксовану ціну на товар в розмірі 2 грн/од, яким буде наслідок такого рішення?

Семінарське заняття № 2

Тема. Теорія граничної корисності й поведінка споживача. Основи теорії виробництва

План:

1. Загальна, сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності і закон попиту.
2. Крива байдужості.
3. Бюджетне обмеження.
4. Рівновага споживача. Лінія «доход - споживання».
5. Теорія виробництва.
6. Поняття і параметри виробничої функції.
7. Ізокванта. Карта ізоквант.

Питання для обговорення:

1. Використовуючи додаткові джерела, поясніть, які суміжні терміни намагалися використовувати різні економісти, щоб уникнути оцінного характеру терміна «корисність».
2. Яка поведінка може вважатися економістами більш раціональною: поведінка заядлого курця, чи ненажери, чи поведінка людини, яка все своє життя піклується про власне здоров'я? Чи можна застосовувати термін «корисність», коли йдеться про задоволення звичок, що шкодять здоров'ю?
3. У яких випадках поведінку споживачів необхідно вважати
4. Закон спадної граничної корисності стверджує, що гранична корисність від споживання кожної наступної одиниці блага є меншою порівняно з попередньою одиницею. Чи завжди це твердження виконується? Наведіть декілька прикладів благ для кожного випадку:
 - а) гранична корисність спочатку зростає, а потім спадає;
 - б) гранична корисність є порівняно постійною величиною.
5. Скільки можливих форм кривих байдужості існує? Відобразіть графічно всі відомі вам форми та охарактеризуйте блага, які відповідають цим лініям.
6. Що показує гранична норма заміни товарів? Від чого залежить її значення і які фактори впливають на її динаміку?
7. Розгляньте дві можливі ситуації отримання доходів: 1) ви студент і отримуєте стипендію 900 грн; 2) ви досвідчений спеціаліст і отримуєте зарплату 10 000 грн. Наведіть кілька прикладів благ: споживання вами яких не зміниться; споживання яких скоротиться; споживання яких підвищиться. Поясніть, чому різні блага в різний спосіб реагують на зміну доходу.
8. Дайте обґрунтовану відповідь на запитання, чи однаковою мірою зростає споживання матеріальних та духовних благ при збільшенні доходу? Наведіть приклади з власного досвіду, які підтверджують вашу думку.
9. Охарактеризуйте найважливіші чинники сучасного виробництва. Як змінювалась їх роль під час історичного розвитку суспільства? Наведіть приклади виробництва, для яких найважливішим фактором є праця, капітал, земля, підприємницькі здібності, інформація.
10. Дайте визначення виробничої функції. Які види виробничих функцій вам відомі?
11. Поясніть, що таке мінімально ефективний розмір підприємства, та орієнтовно зазначте його для кількох обраних вами галузей. На реальних прикладах назвіть способи усунення негативного ефекту масштабу для підприємства, яке має намір зростати й надалі.
12. Користуючись матеріалом лекцій та іншими джерелами, наведіть усі відомі вам істотні відмінності між теорією поведінки споживача та теорією виробництва. Які поняття, що відіграють важливу роль в одній теорії, не мають симетричних понять в іншій?

Практичні завдання:

Завдання 1. Якщо при даній технології фірма може змінити лише кількість зайнятої праці, то при ставці заробітної плати в 75 грн. за рік, граничному

продукті – 150 од. і середньому продукті – 300 од. на одну людину-годину, то чому будуть дорівнювати граничні та середні змінні витрати?

Завдання 2. Підрахуйте середній та граничний продукти фірми, якщо відомі такі дані:

L, люд.- год.	1	2	3	4	5
TP	30	70	100	120	130

Коли починає діяти спадаючий ефект від масштабу виробництва?

Завдання 3. Знайдіть величину сукупного продукту виробництва, якщо відомі граничний продукт праці і кількість використовуваного фактору праці.

L, чол.	0	1	2	3	4	5
MP	0	2	3,5	5	7	4,5

Завдання 4. Побудуйте ізокванти для кожного рівня виробництва за даними таблиці:

L, люд.-год на місяць	K, машино-години на місяць				
	100	200	300	400	500
100	100	141	173	200	224
200	141	200	245	282	316
300	173	245	300	346	387
400	200	282	346	400	447
500	224	316	387	447	500

Знайдіть для будь-якої ізокванти граничну норму технологічної заміни працею капіталу.

Семинарське заняття № 3

Розділ II. Теорія фірми та ринкових структур.

Тема. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми

План:

1. Сукупний, середній і граничний продукт виробництва.
2. Поняття і види затрат.
3. Сукупні, середні і граничні затрати.
4. Ізокоста. Карта ізокост.
5. Затрати виробництва в довгостроковому періоді

Практичні завдання:

Вправа 1. Для кожного положення, що наводиться далі, знайдіть відповідний йому термін або поняття серед запропонованих:

1. Витрати на фактори виробництва постачальникам, які не належать до числа власників фірми.
2. Різниця між сукупною виручкою від реалізації продукції та економічними витратами.

3. Витрати на одиницю випуску продукції.
4. Витрати, які змінюються разом із зміною обсягу випуску продукції.
5. Сукупність всіх витрат на виробництво продукції.
6. Різниця між сукупною виручкою від реалізації продукції і зовнішніми витратами.
7. Витрати, які фірма несе незалежно від обсягу випуску продукції.
8. Сума явних та неявних витрат.
9. Додаткові витрати, пов'язані із зростанням виробництва даного товару на одну одиницю.
10. Рівність співвідношень граничних продуктивностей факторів виробництва та їх ринкових цін.
11. Змінні витрати у розрахунку на одиницю продукції.
12. Альтернативні витрати використання ресурсів, що належать власникам фірми.
13. Альтернативна вартість використання підприємницьких здібностей.
14. Постійні витрати у розрахунку на одиницю продукції – це...
15. Лінія, що поєднує усі можливі комбінації ресурсів, які мають однакову сумарну вартість.

Терміни і поняття

- а) Граничні витрати; б) середні постійні витрати; в) середні витрати; г) постійні витрати; д) внутрішні витрати; е) економічний прибуток; є) нормальний прибуток; ж) бухгалтерський прибуток; з) середні змінні витрати; і) економічні витрати; ї) явні витрати; и) сукупні витрати; й) рівновага виробника; к) ізокошта; л) змінні витрати.

Завдання 1. Підприємець, відмовившись від посади інженера з заробітною платою 5 000 франків на місяць, організував фірму, в якій використав свої заощадження у сумі 15 000 франків. Крім цього, для здійснення діяльності було залучено кредит у розмірі 50 000 франків, з яких 30 000 франків було використано на придбання обладнання, яке щорічно зношується на 20%. Чому будуть дорівнювати економічні і бухгалтерські витрати фірми, якщо процент за кредит складає 20% річних, а депозитна ставка – 12%?

Завдання 2. Розрахуйте середні постійні, середні змінні витрати та середні загальні витрати виробництва продукції фірми за такими даними (за рік):

витрати на сировину та матеріали – 150 тис. грн.;

витрати на освітлення – 10 тис. грн.; транспортні

витрати – 20 тис. грн.

витрати на оплату управлінського персоналу – 70 тис. грн.;

витрати на оплату праці виробничих робітників-підрядників – 200 тис. грн.;

вартість обладнання – 3 млн. грн. (строк службі – 10 років, схема амортизації – пропорційна амортизація);

оренда приміщення – 10 тис. грн.;

обсяг випуску – 2,5 млн. шт. в рік.

Визначте обсяг прибутку, отриманий підприємством, якщо ціна одиниці продукції – 500 грн.

Семінарське заняття № 4

Тема. Ринок досконалої конкуренції та монополічний ринок

План:

1. Ознаки та умови досконалої конкуренції.
2. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді.
3. Максимізація прибутку у довгостроковому періоді.
4. Чиста конкуренція та ефективність.
5. Основні риси чистої монополії.
6. Визначення ціни та обсягів виробництва монополістом.
7. Максимізація економічного прибутку монополістом

Питання для обговорення:

1. Охарактеризуйте основні умови та ознаки досконалої конкуренції. Наскільки ефективно функціонують ринки в умовах досконалої конкуренції? Чи можна вважати сучасні ринки товарів конкурентними?
2. Проаналізуйте твердження: якщо граничний продукт зменшується, то середній продукт завжди вищий від граничного.
3. Фірми, які є збитковими, обов'язково в даний момент повинні закриватися, щоб мінімізувати свої збитки. Чи завжди це правильно?
4. Які умови довгострокової рівноваги в галузі за наявності досконалої конкуренції? Чим визначається за даних умов форма галузевої кривої довгострокової пропозиції?
5. Поясніть, чому за умови досконало конкурентного ринку граничний дохід дорівнює ціні.
6. Поясніть, чому крива попиту фірми – досконалого конкурента є горизонтальною лінією.
7. Чому існують монополії? Наведіть приклади монополій.
8. Назвіть основні недоліки і переваги монополії. Хто виграє, а хто програє в результаті встановлення монополістичної влади на ринку?
9. Яким чином визначається ціна й обсяг виробництва за умови чистої монополії?
10. Чому монополіст не може призначити будь-яку ціну і виробляти довільну кількість товарів?

Практичні завдання:

Вправа 1. Виконайте завдання.

Завдання 1. Яку ціну встановить монополіст, якщо його граничний дохід дорівнює 4, а еластичність попиту (—2).

Завдання 2. Віктор має монополію на ринку пшеничного борошна. Він знає, що може продати 1 мішок борошна в день за 10 грн., або 2 мішки в день по 8 грн. за кожний. Чому дорівнює граничний дохід Віктора від продажу 2-го мішка, якщо припустити, що всі витрати Віктора складаються з витрат на оптову закупівлю

борошна. Скільки мішків в день треба було б продавати, якщо оптова ціна дорівнює 5 грн.?

Семинарське заняття № 5

Тема. Олігополія і монополістична конкуренція

План:

1. Монополістична конкуренція та її основні риси
2. Визначення ціни та обсягів виробництва при монополістичній конкуренції
3. Монополістична конкуренція та ефективність
4. Нецінова конкуренція.
5. Ознаки олігополістичного ринку
6. Поведінка фірми щодо ціни та випуску на олігополістичному ринку
7. Оцінка економічної ефективності олігополістичного ринку

Питання для обговорення:

1. Які ринкові структури найбільш характерні для сучасної економіки? Чому?
2. Назвіть ринки товарів у вашому місті, на яких переважає монополістична конкуренція. Поясніть чому.
3. Чому цінова конкуренція малоефективна в умовах ринків з диференціацією продукту? Наведіть приклади таких ринків в Україні. Як можна було б підвищити значущість конкуренції в таких умовах?
4. Які методи нецінової конкуренції найбільш поширені в Україні? Як впливають витрати на рекламу на розвиток виробництва?
5. У яких випадках можна говорити про монополістичний характер монополістичної конкуренції, а в яких – про конкурентний? Наведіть приклади.
6. Як впливає диференціація продукту за умови монополістичної конкуренції на вибір фірмою оптимальної ціни й обсягу випуску?
7. Які види штучних монополістичних об'єднань вам відомі? Коротко охарактеризуйте їх. Наведіть приклади.
8. На ринках яких товарів переважає олігополія? Чому?
9. Які види штучних олігополістичних об'єднань вам відомі? Коротко охарактеризуйте їх. Наведіть приклади.
10. Як незалежність фірм за умови олігополії впливає на ціноутворення і випуск продукції?
11. Чому, на вашу думку, ринок мобільного зв'язку є олігополією?

Практичні вправи:

Вправа 1. Для кожного положення, наведеного нижче, знайдіть відповідні йому термін або поняття.

1. Ринок, на якому багато фірм продають диференційований продукт і мають можливість в деяких межах контролювати ринкову ціну.
2. Засоби конкурентної боротьби, які застосовуються у сфері диференціації продукту, реклами і стимулювання збуту.
3. Фізичні, або інші відмінності між товарами різних фірм, які викликають у індивідуальних покупців бажання купувати товари тільки однієї фірми за умови, що продавці продають ці товари за однаковою ціною.

4. Недовикористання ресурсів, більш високі витрати на одиницю продукції, незавантаженість виробничих потужностей.

5. Якість продукції, обслуговування покупця, територіальне розміщення торговельних пунктів тощо.

Терміни і поняття:

- а) диференціація продукту;
- б) монополістична конкуренція;
- в) наслідки монополістичної конкуренції;
- г) форми диференціації продукту;
- д) нецінова конкуренція.

Вправа 2.

Завдання 1. Фірма-монополіст на регіональному ринку праці реалізує готову продукцію на конкурентному зовнішньому ринку. Виробнича функція фірми в короткотерміновому періоді має вигляд $Q(L) = 300L - L^2$ (випуск — тис. шт., обсяг використання праці — тис. людино-годин). Функція пропонування праці на регіональному ринку $L_s = 2W - 160$. Ціна готової продукції на світовому ринку дорівнює 0,5 дол. Визначте, яку кількість праці буде використовувати монополія, і яку ставку заробітної плати вона встановить, скільки продукції буде реалізовувати і яку виручку одержувати?

Завдання 2. Домогосподарка вирішує питання: зберігати далі чи витратити свої заощадження у розмірі 100 дол. Якщо вкласти гроші в банк, то через рік можна отримати 112 дол. Інфляція становить 14 % річних. Чому будуть дорівнювати номінальна і реальна процентні ставки?

6. Теми і питання для самостійної роботи студентів.

Тема. Мікроекономіка – предмет, об'єкт, методи. (4 год.)

План:

1. Методологія мікроекономіки: граничний аналіз.
2. Основні ринкові структури на товарних ринках, їх загальна характеристика.
3. Мікросистема – ознаки, суб'єкти та об'єкти.
4. Види економічних систем та їх характеристика.
5. Нормативна і позитивна мікроекономіка

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Основи аналізу попиту. (4 год.)

План:

1. Еластичність попиту. Цінова еластичність попиту.
2. Можливі значення коефіцієнта цінової еластичності попиту, їх економічна інтерпретація.
3. Фактори цінової еластичності попиту. Еластичність попиту і виручка продавця.
4. Дохідна еластичність попиту. Перехресна еластичність попиту.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Пропозиція. Взаємодія попиту і пропозиції. (6 години)

План:

1. Еластичність пропозиції.
2. Вплив змін попиту й пропозиції на стан рівноваги, рівноважну ціну та рівноважну кількість товару на ринку.
3. Надлишок споживача і надлишок виробника. Утворення «надлишку у споживача» як різниці між максимальною сумою, яку споживач бажає сплатити за дану кількість товару, і його фактичними витратами на придбання.
4. Утворення «надлишку виробника» як різниці між фактичним виторгом та мінімальною сумою, за якою виробник бажає виготовляти дану кількість товару.
5. Зміна «надлишків» як інструмент мікроекономічного аналізу можливих наслідків державного втручання у формування ринкової рівноваги.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Концепція кривих байдужості і рівновага споживача. (6 години)

План:

1. Ієрархію потреб за А.Маслоу.
2. Закон зростання потреб.
3. Первинні та вторинні потреби.
4. Лінія «Доход-споживання».
5. Лінія «Ціна споживання».
6. Ефект доходу і заміщення.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Виробнича функція (6 години)

План:

1. Мікроекономічна модель підприємства.
2. Підприємство – головні ознаки і особливості.
3. Виробництво у довгостроковому періоді
4. Показники використання факторів виробництва

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Теорія граничної корисності й поведінка споживача. Основи теорії виробництва. (4 год.)

План:

1. Реакція споживача на зміну його доходу. Зміна оптимального стану споживача в результаті зміни його доходу.

2. Графічний аналіз і побудова лінії «дохід—споживання».
3. Поняття «благо з нормальною споживчою цінністю» і «благо з низькою споживчою цінністю». Крива Енгеля.
4. Реакція споживача на зміну цін товарів. Зміна вибору споживача в результаті зміни ціни одного з товарів та обох товарів.
5. Побудова лінії «ціна-споживання».
6. Ефект заміщення та ефект доходу. Парадокс Гіффена.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Затрати виробництва. (4 години)

План:

1. Економічний та бухгалтерський підходи до визначення затрат
2. Аналітичне і графічне визначення розміру витрат по підприємству.
3. Витрати виробництва в довгостроковому періоді

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Максимізаційно-мінімізаційні цілі фірми. (4 год.)

План:

1. Еластичність виробництва: поняття, методика обчислення показників, діапазон змін.
2. Ізоквантна варіація факторів виробництва. Заміщуваність факторів виробництва. Гранична норма технічного взаємозаміщення.
3. Еластичність масштабу та її взаємозв'язок з еластичністю виробництва.
4. Оптимум виробника. Лінія однакових витрат — ізокоста; карта ізокоств.
5. Спільний графік однакового продукту та однакових витрат. Вибір оптимальної комбінації виробничих факторів за критеріями мінімізації витрат чи максимізації випуску. Траєкторія розширення виробничої діяльності.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Поведінка підприємства в умовах досконалої конкуренції (4 год.)

План:

1. Рівновага підприємства та галузевого ринку у короткостроковому періоді.
2. Ринковий(галузевий) попит на продукцію підприємства за умов досконалої конкуренції. Еластичність попиту на продукт окремої фірми.
3. Максимізація прибутку як ціль підприємства.
4. Поведінка підприємства за умов зміни ринкової(рівноважної) ціни. Формування пропозиції підприємства в короткостроковому періоді.
5. Довгострокова рівновага підприємства, галузевого ринку та механізм її підтримки.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Підприємство на монопольному ринку. (4 години)

План:

1. Монопольний ринок у короткостроковому та довгостроковому періодах.
2. Вибір монополістом ціни та обсягу виробництва.
3. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків.
4. Аналіз поведінки реальних монополій. Економічні наслідки монополізації галузі.
5. Порівняльна оцінка конкурентного та монопольного ринків. Природні монополії.
6. Потреба державного регулювання монополії, антимонопольна політика.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Поведінка підприємства на ринку монополістичної конкуренції. (4 години)

План:

1. Модель поведінки підприємства-монополістичного конкурента.
2. Монополістична конкуренція та її ефективність.
3. Нецінова конкуренція.
4. Позитивний і негативний аспекти рекламної пропаганди товарів.
5. Надлишкова виробнича потужність, її наслідки для товаровиробника та суспільства в цілому.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Олігополістична структура ринку і підприємство. (4 години)

План:

1. Ознаки економічної ефективності олігополіста.
2. Модель Курно, рівновага в олігополії.
3. Особливості організації олігополістичного ринку. Погодженість дій олігополістів, цінові війни та схильність до змови. Таємні змови, мовчазні згоди та легальні угоди.
4. Модель картелю: встановлення єдиної монопольної ціни та квотування випуску продукту учасників.
5. Економічні причини недовготривалості картельних угод.

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

Тема. Ринок факторів виробництва. (4 год.)

План:

1. Роль профспілок у формуванні заробітної плати.
2. Ринок праці в умовах олігополії та монополістичної конкуренції.
3. Підприємницький дохід та економічний прибуток.
4. Ринок капіталу в умовах монополії та олігополії

Література: [Л-1, Л-2]

Форма контролю: опитування, перевірка конспекту.

7. Методи активізації навчального процесу

Класичні лекції, лекції-бесіди, семінарські заняття; тести; повідомлення за темою (усна доповідь); розв'язування ситуаційних задач, виконання вправ; індивідуальні консультації для студентів; виконання студентами самостійних завдань; теоретично-дослідна робота студентів (курсова робота).

Тематика курсових робіт

1. Теоретичні та практичні аспекти використання еластичності попиту та пропозиції для збільшення доходу виробника.
2. Мікроекономічна модель підприємства.
3. Підприємство як центр прийняття рішень.
4. Обґрунтування оптимальних розмірів підприємства: мікроекономічний аспект.
5. Граничні величини та їх використання в мікроекономіці.
6. Кооперована поведінка фірм в умовах олігополії.
7. Некооперована поведінка фірм в умовах олігополії.
8. Соціально-економічні наслідки діяльності монополії та їх державне регулювання.
9. Попит і пропозиція капіталу та аналіз інвестиційних рішень.
10. Зовнішні ефекти в ринковій економіці та їх державне регулювання.
11. Монопольна влада та регулювання монополії.
12. Природні монополії та їх регулювання в Україні.
13. Модель монополістичної конкуренції як основа розвитку ринку споживчих товарів.
14. Підприємство як суб'єкт ринку.
15. Попит і пропозиція в сучасних економічних теоріях.
16. Ринки факторів виробництва.
17. Сучасні теорії поведінки споживача.
18. Фактори виробництва в мікроекономічних теоріях.
19. Взаємодія споживача та виробника в мікроекономічних теоріях.
20. Врахування часового фактору в мікроекономічних теоріях.
21. Часткова і загальна рівновага ринкової системи в мікроекономічних теоріях.
22. Ринкові ситуації в мікроекономічних теоріях.
23. Ринок капіталів в мікроекономічних теоріях.
24. Сучасні економічні теорії діяльності олігополії.
25. Витрати виробництва в сучасних економічних теоріях.
26. Теоретичні аспекти ціноутворення в мікроекономічних теоріях.
27. Сучасні економічні теорії суспільного блага та економіка добробуту.
28. Ціноутворення в умовах монополії.
29. Монополістичні ринки в мікроекономічних теоріях.
30. Особливості функціонування реальних монополізованих ринків

8. Система поточного та підсумкового контролю знань.

Поточний контроль: письмове/усне опитування, економічний диктант, презентація (представлення виконаного завдання); тестування, розв'язування розрахункових задач; перевірка конспекту за темами самостійного вивчення; захист виконаних завдань (курсової роботи) та ін.

Підсумковий контроль: іспит.

Питання для самоконтролю на іспит:

1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії.
2. Предмет і суб'єкти мікроекономіки.
3. Методи пізнання економічних процесів.
4. Попит і закон попиту. Крива попиту.
5. Індивідуальний і ринковий попит.
6. Функція попиту. Фактори, що впливають на попит.
7. Зміна обсягу попиту та зміна попиту в цілому.
8. Еластичність попиту та її властивості.
9. Пропозиція. Закон, крива пропозиції.
10. Функція пропозиції. Фактори, що впливають на пропозицію.
11. Зміна обсягу пропозиції і пропозиції в цілому.
12. Ринкова рівновага. Рівноважна ціна.
13. Зміна попиту, пропозиції і рівновага.
14. Еластичність пропозиції.
15. Сукупна і гранична корисність. Закон спадної граничної корисності.
16. Фактори споживчого вибору.
17. Крива байдужості та її властивості.
18. Бюджетне обмеження.
19. Рівновага споживача.
20. Теорія виробництва.
21. Поняття і параметри виробничої функції.
22. Ізокванта. Карта ізоквант.
23. Сукупний, середній і граничний продукт виробництва.
24. Поняття і види затрат.
25. Постійні витрати та їх графік. Середні постійні витрати.
26. Змінні витрати та їх графік. Середні змінні витрати.
27. Сукупні витрати та їх графік. Середні сукупні витрати.
28. Граничні затрати та їх графік.
29. Затрати виробництва в довгостроковому періоді
30. Ознаки досконалої конкуренції.
31. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді. Граничний аналіз
32. Максимізація прибутку у короткостроковому періоді. Сукупний аналіз
33. Основні риси чистої монополії.
34. Шляхи монополізації ринку.
35. Поняття та види монополії.

- 36.Крива попиту для монополіста. Формування граничного продукту.
- 37.Визначення ціни та обсягів виробництва, що максимізують прибуток, монополістом
- 38.Монополістична конкуренція та її основні риси
- 39.Визначення ціни та обсягів виробництва, що мінімізують збитки при монополістичній конкуренції
- 40.Визначення ціни та обсягів виробництва продукції, що максимізують прибуток в умовах монополістичної конкуренції.
- 41.Ознаки олігополістичного ринку
- 42.Поведінка фірми щодо ціни та випуску продукції на олігополістичному ринку
- 43.Теорія граничної продуктивності та попит на ресурси
- 44.Зміни у попиті на ресурс. Еластичність попиту
- 45.Ринок праці в умовах конкуренції
- 46.Ринок праці в умовах монополії
- 47.Економічна рента
- 48.Позичковий відсоток.
- 49.Аналіз часткової та загальної рівноваги

9. Критерії оцінювання результатів навчання студентів

Оцінювання знань за 4-бальною системою:

Оцінка "5" (відмінно, високий рівень) ставиться тоді, коли студент: дає повні відповіді на запитання щодо рівноваги споживача, виробника та ринкової рівноваги, розуміє і пояснює суть монополії, олігополії, монополістичної конкуренції, закону попиту і пропозиції; вміє розв'язувати задачі на витрати, доходи, вміє знаходити рівновагу споживача, виробника і ринку.

Оцінка «4» (добре, достатній рівень) ставиться тоді, коли відповідь в основному задовольняє ті самі вимоги, що й на відповідь на оцінку «5», але робить незначні помилки при відповіді на теоретичні питання, допускає невеликі неточності при проведенні розрахунків і виконує завдання на рівні аналогічного відтворення.

Оцінка «3» (задовільно, середній рівень) ставиться тоді, коли студент знає і розуміє основні положення теми, але: не досить глибоко володіє матеріалом, допускає помилки, при визначенні методів економічного аналізу; у відповіді немає послідовності, чіткості; допускає помилки при проведенні розрахунків; при виконанні завдання не може ефективно використовувати наявний наочний матеріал; виявляє основні знання в обсязі, необхідному для подальшого навчання і роботи на рівні репродуктивного відтворення.

Оцінка «2» (незадовільно, початковий рівень) ставиться тоді, коли студент не орієнтується в матеріалі, допускає істотні помилки, що спотворюють зміст вивченого розділу, виявляє серйозні пробіли в знаннях основного матеріалу, допускає грубі помилки на рівні нижче репродуктивного відтворення.

10. Рекомендована література

Основна

1. Каменева Н. М., Косич М. В., Александрова О. Ю. Мікроекономіка: навч. посібник. Харків: УкрДУЗТ, 2022. 305 с. [Навчальний посібник.pdf \(kart.edu.ua\)](#)
2. Оверченко В. І., Мажак З. М., Софій М. І. Мікроекономіка: Навчальний посібник./ за наук. ред. О. Л. Ануфрієвої. Івано-Франківськ, «Лілея-НВ», 2015. 348 с. [verstka.p65 \(umo.edu.ua\)](#)

Додаткова.

3. Кібік О. М., Редіна Є. В., Хаймінова Ю. В., Котлубай В. О., Примаченко І. Ф., Калмикова Н. Ю. Макроекономіка. Мікроекономіка : практикум. Одеса, 2020. 76 с
4. Мартин О. М. Мікроекономіка: теорія, тести, задачі. Частина І: навчальний посібник. Львів: ЛДУ БЖД, 2021. 271 с.

Інформаційні ресурси

5. Інформаційно-пошукова система законодавчих і нормативних документів України URL: <http://www.rada.gov.ua>
6. Сайт Національного Інституту стратегічних досліджень URL:<http://www.niss.gov.ua>
7. Нормативно-законодавчі акти у державному секторі, підприємницької діяльності, міжнародні стандарти.URL: <https://mof.gov.ua/uk>
8. Законодавчі та нормативні акти з банківської діяльності. Періодичні видання НБУ. URL:<https://www.bank.gov.ua/>
9. Державна служба статистики.URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

Додатки

(зразки завдань для контролю знань)

Орієнтовна тематика для доповіді.

1. Погляди класиків, монетаристів і кейнсіанців на механізм функціонування економіки.
2. Основні напрями формування економічної політики України.
3. Вплив профспілок на механізм формування заробітної плати
4. Ринок праці в умовах монополії

Приклад різнорівневого завдання:

Початковий рівень – по 0,5 бала

1. Мікроекономіка досліджує:
 - а) поведінку окремих економічних суб'єктів, котрі приймають рішення в умовах обмеженості ресурсів;
 - б) поведінку виробників, котрі приймають рішення щодо виробництва в умовах обмеженості ресурсів;
 - в) поведінку споживачів, котрі приймають рішення щодо покупок в умовах обмеженості доходу;
 - г) прийняття державою рішень щодо виробництва благ в умовах обмеженості ресурсів.
2. Мікроекономіка вивчає:
 - а) поведінку економіки в цілому;
 - б) поведінку індивідуальних господарських суб'єктів у різних ринкових структурах;
 - в) поведінку споживачів на ринках товарів і послуг;
 - г) поведінку фірм на ринках товарів і ресурсів.
3. Мікроекономіка:
 - а) оперує поняттями сукупного рівня виробництва, зайнятості та доходу;
 - б) досліджує поведінку споживачів і фірм у різних ринкових структурах;
 - в) вивчає поведінку окремих секторів економіки;
 - г) вивчає поведінку індивідуальних економічних суб'єктів у відкритій економіці.
4. Мікроекономіка вивчає, як ринковий механізм визначає:
 - а) ціни товарів;
 - б) ціни послуг;
 - в) ціни економічних ресурсів;
 - г) будь-які ціни.

Середній рівень – 1 бал

Завдання. Для кожного положення, наведеного нижче, знайдіть відповідний йому термін або поняття.

1. Ринок, на якому багато фірм продають диференційований продукт і мають можливість в деяких межах контролювати ринкову ціну.
2. Засоби конкурентної боротьби, які застосовуються у сфері диференціації продукту, реклами і стимулювання збуту.

3. Фізичні, або інші відмінності між товарами різних фірм, які викликають у індивідуальних покупців бажання купувати товари тільки однієї фірми за умови, що продавці продають ці товари за однаковою ціною.

4. Недовикористання ресурсів, більш високі витрати на одиницю продукції, незавантаженість виробничих потужностей.

5. Якість продукції, обслуговування покупця, територіальне розміщення торговельних пунктів тощо.

Терміни і поняття:

- а) диференціація продукту;
- б) монополістична конкуренція;
- в) наслідки монополістичної конкуренції;
- г) форми диференціації продукту;
- д) нецінова конкуренція.

Достатній рівень – 1 бал

Дайте визначення понять «попит» і «пропозиція». Сформулюйте закон попиту і закон пропозиції. Укажіть нецінові чинники попиту і пропозиції.

Високий рівень – 1 бал

Задача. На ринку певного товару функція попиту описується рівнянням: $Q_d = 10 - 2P$, функція пропозиції: $Q_s = -5 + 3P$, де Q_d і Q_s відповідно обсяг попиту і обсяг пропозиції, тис.т/рік.

1. Визначте рівноважну ціну і рівноважний обсяг продажу.
2. Якщо ціна товару складе 2 грн, що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі.
3. Якщо ціна товару складе 4 грн, що утвориться на ринку надлишок чи дефіцит? У якому розмірі?

Зразок письмового економічного диктанту

1. Мікроекономіка – це..
2. Три головні питання мікроекономіки...
3. Головна проблематика мікроекономіки
4. Суб'єктами мікроекономіки є...
5. Об'єктами мікроекономіки є....

Зразок тестового завдання

1. На обсяг інвестиційного попиту впливає:

- А. Рівень відсоткової ставки.
- Б. Оптимістичні та песимістичні очікування підприємців.
- В. Рівень технологічних змін у виробництві.
- Г. Рівень завантаження виробничого обладнання.

2. На інвестиційний попит не впливає:

- А. Багатство.
- Б. ВВП.

В. Очікування підприємців.

Г. Податок на прибуток, одержаний від реалізації інвестиційного проекту.

3. Визначте фактори, які впливають на величину автономних інвестицій:

А. Величина виробничих потужностей.

Б. Стійке збільшення попиту на ринку благ.

В. Галузева структура народного господарства.

Г. Темпи технічного прогресу.

4. Відрахування на відновлення зношеного капіталу – це:

А. Чисті інвестиції.

Б. Чисті закордонні інвестиції.

В. Амортизація.

Г. Фонди, які не можуть бути використані для закупівлі споживчих товарів.

Д. Засоби, які призначені для задоволення особистих потреб непрямим способом.

5. Яка існує залежність між інвестиціями та ставкою відсотку?

А. Пряма.

Б. Зворотна.

В. Не існує залежності.

Зразок вправи на знання понять

Вправа 1. Для кожного положення, наведеного нижче, знайдіть відповідні йому термін або поняття.

1. Ринок, на якому багато фірм продають диференційований продукт і мають можливість в деяких межах контролювати ринкову ціну.

2. Засоби конкурентної боротьби, які застосовуються у сфері диференціації продукту, реклами і стимулювання збуту.

3. Фізичні, або інші відмінності між товарами різних фірм, які викликають у індивідуальних покупців бажання купувати товари тільки однієї фірми за умови, що продавці продають ці товари за однаковою ціною.

4. Недовикористання ресурсів, більш високі витрати на одиницю продукції, незавантаженість виробничих потужностей.

5. Якість продукції, обслуговування покупця, територіальне розміщення торговельних пунктів тощо.

Терміни і поняття:

а) диференціація продукту;

б) монополістична конкуренція;

в) наслідки монополістичної конкуренції;

г) форми диференціації продукту;

д) нецінова конкуренція.

Зразок розрахункової задачі

Задача 1. Фірма-монополіст на регіональному ринку праці реалізує готову продукцію на конкурентному зовнішньому ринку. Виробнича функція фірми в короткотерміновому періоді має вигляд $Q(L) = 300L - L^2$ (випуск — тис. шт., обсяг

використання праці — тис. людино-годин). Функція пропонування праці на регіональному ринку $L_s = 2W - 160$. Ціна готової продукції на світовому ринку дорівнює 0,5 дол. Визначте, яку кількість праці буде використовувати монополія, і яку ставку заробітної плати вона встановить, скільки продукції буде реалізовувати і яку виручку одержувати?

Зразок екзаменаційного білету

ВСП «КИЇВСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА
ТАВРІЙСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО»

освітньо-професійна програма **Організація обслуговування та управління на транспорті**

спеціальність **073 Менеджмент**

Екзаменаційний білет № 1
з дисципліни Мікроекономіка

1. Мікроекономіка як складова частина економічної теорії
2. Попит. Закон попиту. Фактори впливу на попит.
3. Постійні витрати підприємства – 60 грн, величина змінних витрат наведено в таблиці

Обсяг виробництва, шт	0	1	2	3	4	5
Змінні витрати, грн	0	45	85	120	150	185

Накресліть криві постійних, змінних і сукупних витрат. Обчисліть розмір граничних витрат.

Затверджено на засіданні циклової комісії

Економіко-управлінських та соціальних дисциплін

Протокол № 3 від «12» жовтня 2021 року

Голова циклової комісії _____ Людмила САРНАВСЬКА

(підпис)

Екзаменатор _____ Людмила САРНАВСЬКА

(підпис)